GEORG BROE

PRESSEKLIP

[redacted]

SURREALISTERNE

BROE *1966*
GRIBSKOVVEJ 11
KØBENHAVN Ø.

UDKLIP

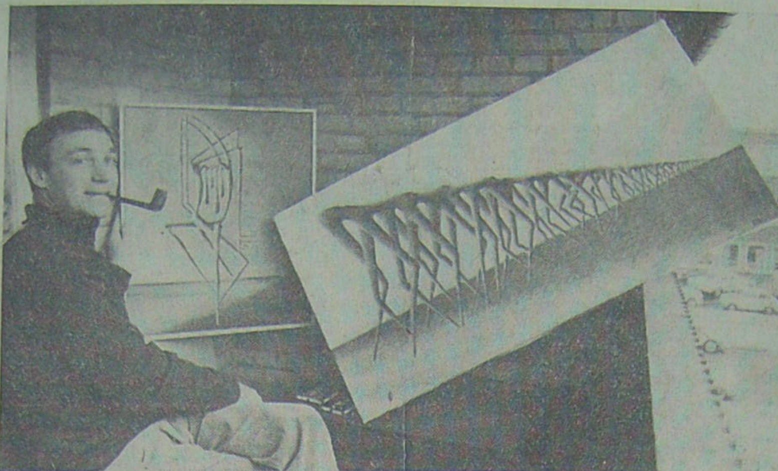
Ferco Nr. 834

1

BERL. AFTEN 24/4-1966

Surrealister forener Eder

»Døende« kunstretning forbereder fremstød

Georg Broe – vil bygge bro mellem de danske surrealister (Foto: John Reventlow)

EN døende kunstretning vågner i denne tid til live: surrealismen, offentligt erklæret for afdød, har nylig manifesteret sig i en beslægtet form, den, man almindeligvis kalder for »nysurrealismen«, der ved en større udstilling til efteråret, ved en manifestudsendelse og på forskellig anden måde har gjort og vil gøre opmærksom på sin eksistens. »Gruppe Passepartout« hedder den sammenslutning af unge kunstnere, der vil indvarsle en ny tid.

Og nu kommer meddelelsen om, at de »rigtige« surrealister også vil danne gruppe. *Georg Broe* og *Mac Arnold* hedder de to danske kunstnere, som står bag det, der skal blive det helt store fremstød for den glemte kunstform.

— *Vilhelm Freddie* vil desværre ikke være med, siger Georg Broe. Det er vi kede af, men han betragter sig ikke længere som surrealist. Han er »esoterisk kunstner«. Men vi har da fået kontakttråde til en snes surrealistiske kunstnere, og inden længe indkalder vi til et stort møde.

— Hvorfor?

— Fordi vi gerne vil lære hinanden at kende. Derfor skal vi lave en sammenslutning, og derfor holder vi et møde. Vi tager vores billeder med, for vi kender ikke hinanden. Det vil være spændende for os at træffe og samle folk, der tænker i de samme baner. Resultatet skulle gerne blive en stor årlig udstilling i København, på Den Frie eller Charlottenborg. Den første til vinter. Og en hel række udstillinger i provinsen.

MANIFEST

— Man har kaldt surrealismen død.

— Det er den ikke. I et lille manifest, vi har udarbejdet, skriver vi:

»Surrealismen lever i bedste velgående, trods utallige forsikringer gennem årene om, at den for længst er både død og begravet. Tværtimod at være udlevet har surrealismen gennemgået en frodig udvikling og gør sig mere og mere gældende i kunsten .... Surrealisterne trænger stadig gennem de hemmelighedsfulde porte og fortsætter deres vandringer ind over det ubevidstes vidtstrakte og ukendte territorier«.

— Men, fortsætter Georg Broe,

retningen har ændret sig. Vi vil have både den gode, gammeldags surrealisme med, for kunstnerne har fyldt den gamle form med nye oplevelser. Flere retninger vil komme til at hænge side om side. Måske skulle man hellere kalde det metafysisk maleri. Det, der fortæller om menneskets relation både til det fysiske og det psysiske og om samspillet mellem disse ting. Og vi vil søge forbindelse med Gruppe Passepartout. Vi vil vise, at surrealismen stadig, og endda mere og mere, stikker sit hoved frem ....

Virtus

SURREALISTERNEs Manifest

Surrealismen lever i bedste velgående, trods utallige forsikringer gennem årene om, at den forlængst er død og begravet.
Tvært imod at være udlevet, har surrealismen gennemgået en frodig udvikling og gør sig mere og mere gældende i kunsten.
Som alt andet er surrealismen underkastet forandringens love. Nye udtryksformer er opstået - og vil opstå. Og traditionelle udtryksformer fyldes med nyt liv og nye oplevelser.
Men nu som tidligere er surrealismens mål at udforske og afsløre den metafysiske virkelighed og at udvide vor erkendelse om mennesket og dets omverden.
Surrealisterne trænger stadig gennem de hemmelighedsfulde porte og fortsætter deres vandringer ind over det ubevidstes vidtstrakte og ukendte territorier.
Nye, overraskende og spændende manifestationer vil opstå af surrealistiske kunstneres arbejde og vil af det moderne menneske blive fulgt med voksende interesse og forståelse.

København, April 1966

SURREALISTERNE

BERLINGSKE AFTENAVIS' KRONIK 28. 7. 66

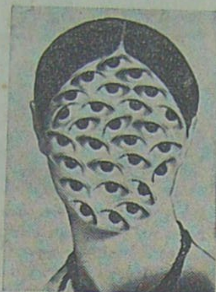
SURREALISMENS GENOPSTANDELSE

Af VIRTUS SCHADE

Om to danske kunstnergrupper, der — som led i det internationale billede — er med i forsøget på at give en officielt afdød kunstretning dens renæssance, skriver vor medarbejder Virtus Schade i kronikken i dag

DET havde været et fint gammelt borgerhus, om ikke ligefrem et palazzo. Nu var det et pakhus nærmest, med værksteder og snavs og råben fra arbejderne, men stadig med en fornem bred trappe midt i det molesterede rum. Det har været fornemmere at bo på Giudecca-øen engang, nu foretrækker man at bo i selve Venedig, selv om udsigten fra pak- og værkstedshusets vinduer er lige over mod Marcuspladsen med dogepalads og campanile.

For enden af den brede trappe spærrede et gitter af. Når man blev lukket ind bag det gitter, var pakhuset kun en larmende omegn af et mere stilfærdigt værksted, en lille verden for sig selv, hvis herskerinde, malerinden *Manina,* med katteagtige bevægelser og megen dæmoni i blikket lukkede én videre ind i sine stuer, som røgelse parfumerede, og hvor man blev budt en stærkt duftende drink af noget, der mindede om et fingerbøl. En kat sad i et hjørne. Under en pude lå en nyfødt killing. Og på væggene hang, bag forhæng stod Maninas mærkeligt surreelle billeder af natten, der blomstrede op, af lyset, der blev til fugle, og den luftige fugl, der materialiserede sig i et øjes form.

»Voyage«, farvefotocollage af hollænderen G. Punte fra »Surrealisterne«

»Omgivet af tusinde galaxer, en million fugle, mælkevejens uendelige cirkel og de talløse dråber, der udgør et hav, bor Manina«, har en engelsk kunstskribent skrevet om Manina, vel med større tanke på hendes billeders univers end på pakhuset på Giudecca-øen, hvor romantisk og surreelt hendes røgelsesduftende hjem så må virke på den fremmede.

OM kort tid vil Manina være mere end blot et navn for danske kunstinteresserede. Den 1. september åbner en udstilling i Charlottenborgs hovedetage, og på den udstilling er Manina gæst.

Få huse længere borte på Giudecca, med samme vue over mod Marcuspladsen, og ikke usandsynligt med den som en inspiration i maleriet, bor hendes søster i maleriet *Juuko Ikewada,* som Manina af surreel orientering. Der finder man også Ikewadas mand, østrigeren *Hundertwasser,* labyrinternes maler, men en god del af en surrealist også han derved, at han blander tingene i sine billeder, og derved, at hans kunst synes at være farverige udtryk for underbevidste drømme. På Giudecca bor endelig smykkekunstneren *Domingo de la Cueva,* og en femte beslægtet kunstner har dér lidt af sit åndelige bo: hos Ikewada findes en meget betydelig samling af tyskeren *Sonnensterns* fantastiske malerier.

Alle fem kommer de nær ved det begreb i kunsten, man har kaldt den »fantastiske realisme« — og alle fem kommer de til Charlottenborg til september. Som Venedig i dag er et lille center for denne retnings kunstnere, vil København blive det til efteråret. Og vi vil blive vidner til en genfødelse af overraskende omfang. Surrealismen vender tilbage.

Ejendommeligt nok sker det på et tidspunkt, da den eneste internationalt kendte surrealistiske danske kunstner, *Freddie,* endelig har overgivet sig til andre kunstretninger. Men den dansker, der har stået som surrealismens litterære forkæmper herhjemme, kritikeren *Steen Colding,* har en lillefinger med også i dette spil — og i et andet, der afvikles tidligere.

»Ny-surrealismen«, som danske kritikere har kaldt den retning, der til september under navnet »Gruppe Passepartout« holder sit første samlede indtog, foregribes af en anden udstilling på samme sted og med et sigte, der ikke er så langt fra. En gruppe unge danskere har fundet tilbage til den oprindelige surrealisme, *Dalis* og *Tanguys* sære, underbevidste

drømmesyner, og de udstiller ligeledes på Charlottenborg, også med udenlandske gæster, med digte og koncerter. Surrealismen, som så længe herhjemme har været regnet for død, får på én gang en renæssance. Pop-kunsten er ikke enerådende.

Renæssancen har været forberedt. Den har udenlandske forbilleder: flere store parisiske gallerier har i de sidste år arrangeret store surrealistiske samlings- og oversigtsudstillinger. Og i Danmark er en kunstnergeneration vokset op, en generation, der i en ny, mere humoristisk og mindre makaber form bygger videre på surrealismens resultater.

I det lille københavnske galleri Passepartout har disse kunstnere enkeltvis vist deres ansigt. Og vil de ikke være ved den surrealist-etikette, kritikken har fæstnet på deres arbejde, erkender de dog, at det er på en over-virkelig, en surreel opfattelse af tilværelsen, de bygger deres kunst, og det turde være det samme.

»Jeg vil sige, at vi er surreale, vi er overrealistiske, og for os er det et kunstsynspunkt, der er afgørende, en kunstnerisk stillingtagen og ikke, som hos surrealisterne, en rent intellektuel stillingtagen«, siger en af gruppens teoretikere, maleren og billedhuggeren *Jørgen Boberg*.

Sammen med en del allerede nu fremtrædende unge, *Peter Severin, Leif Jepsen, Frithioff Johansen, Jens-Flemming Sørensen* og flere andre, har han dannet den ny kunstnergruppe, der har fået galleriets navn, og som til september vil slå dette navn fast med en meget stor udstilling, hvortil af gæster ud over de nævnte er inviteret en af de gode gamle surrealister, svenskeren *Max Walter Svanberg*, der har sagt ja efter at have sat sig ind i sine yngre kollegers arbejder. Helt så fjernt fra surrealismen ligger »ny-surrealismen« altså ikke. Men billedet kompliceres yderligere af, at Svanberg, trods deltagelse i talrige surrealist-udstillinger, også betragter sig selv som en »over-realist«.

Det kan altså være svært at skære igennem til den virkelige sandhed. Det har det altid været inden for denne kunstretning. Vore tidligste danske spontant-abstrakte kunstnere som *Richard Mortensen, Ejler Bille* og *Vilhelm Bjerke-Petersen* kaldte en overgang sig selv for abstrakt-surrealister, og i Sverige fandtes en gruppe »sex-surrealister« — hvis navn udelukkende skyldtes, at de var seks i tallet!

At en fantasikunst af større varme end den pop-kunst, der fra USA er skyllet ind over os, nu har taget kampen op også herhjemme, er dog ubestrideligt.

I januar så Gruppe Passepartout dagens lys. Først i april hørte man til gruppens konkurrent. En sammenslutning med maleren *Georg Broe* som initiativtager, med en malemåde, der må betegnes som traditionelt surrealistisk, men med en idé om snarere end at male surrealistisk, så at male »metafysisk«.

Begge grupper har formuleret deres kunstneriske grundlag skriftligt. Ifølge den metafysisk malende gruppes korte manifest vil man, som de tidlige surrealister, »trænge ind gennem de hemmelighedsfulde porte og vandre ind over det ubevidstes vidtstrakte og ukendte territorier«. Man vil fortælle om menneskets relation til både det fysiske og det psykiske og om samspillet mellem disse ting. Passepartout-gruppen taler om »hverdagens myte, der er et kernepunkt i vor skaben«. Men ordene er ikke det væsentlige for nogen af disse gruppers kunstnere. Det er ud fra den kunstneriske produktion, teorierne er blevet til. Der er ikke tale om teoretisk kunst.

Akvarel af Annemarie Brauge fra »ny-surrealisterne«

Tidsmæssigt er april-gruppen allerede nået op på siden af januar-gruppen. Det er lykkedes den at få lokaler på Charlottenborg umiddelbart før konkurrenten, der naturligvis havde regnet med at komme først. Den kunstneriske sejr må kritik og publikum senere tage stilling til. At der er tale om regulær konkurrence er klart.

For endnu en gang at præcisere i dette sammenfiltrede væv af betegnelser: »ny-surrealisterne« kalder sig Gruppe Passepartout.

»Metafysikerne« har besluttet sig til alligevel at kalde sig »Surrealisterne«. De har sikret sig en af de kendte danske surrealister *Thomas Arnel* fra Århus, de regner med at kunne vise en af retningens veteraner *Rita Kern-Larsen*, og de har som udenlandske gæster fotografen *G. Punte* fra Holland samt svenskeren *Bertil Berg* og finnen *Harri Manner*. Blandt de danske kunstnere er jazzmusikeren *Finn Mickelborg*, der også er maler, og *Mac Arnold, Elna Riegels, Klaus Hilligsøe, Ken Tindall* og *Carsten Svenssen*.

Begge grupper agter at føre deres udstillinger videre i udlandet. Og begge grupper vil nå ud over maleri og skulptur på den måde, at de vil bringe analoge litterære retninger ind i billedet. Passepartout regner yderligere med en større forlagsvirksomhed, så vi kommer til at høre en del til fænomenet.

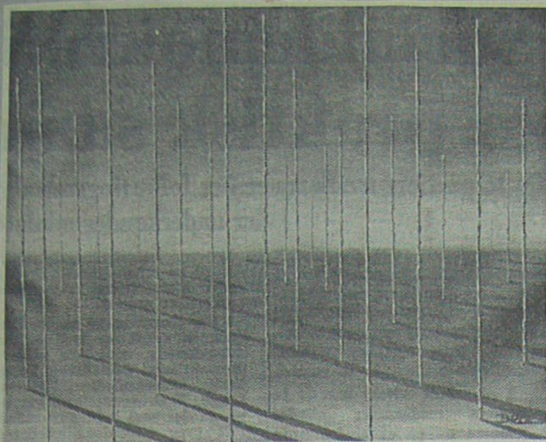
Her skal som sagt ikke tages stilling, men forsøges en beskrivelse. Pigen med øjnene illustrerer meget godt »surrealisterne«. Hun er ikke helt original, og hun er midt i det surreelle meget håndfast. Flere af denne gruppes kunstnere ligger formelt meget nær ved de ældre surrealistiske forbilleder.

Passepartout-gruppen er mere uhåndgribelig, ikke så nær ved noget forbillede, og en del af dens kunstnere bygger på et satirisk livssyn. At besøge denne gruppes udstilling vil måske være som at gå ind i den i artiklens indledning omtalte Maninas gemte verden. Røgelsesduften modsvares af et vist raffinement i arbejdsmåde. Og kunstværkerne rummer som Maninas øjne megen dæmoni.

Måske vil de to udstillinger, uanset deres størrelse og de mange udenomsværker i form af bøger, tidsskrifter, manifester og koncerter gå forholdsvis upåagtet hen. Men det er også tænkeligt, at de ligefrem kommer til at ændre det danske kunstsyn. Vor solide, grundfæstede og ærlige naturalisme — et særsyn i europæisk kunst i dag — vor abstraktion og vore første tegn på infektion af den amerikanske pop-kunst kan blive væltet over ende af denne fremstormende falanks af begejstrede unge kunstnere, i det mindste i en del af vort kunstpublikums bevidsthed.

Det er altså, uanset modtagelsen, ganske spændende begivenheder, der venter os i fremtiden. Og denne fremtid ligger lige om hjørnet. Én herhjemme afdød kunstopfattelse har rejst sig igen, og det vil hurtigt vise sig, om ungdom, talent og begejstring er nok til at holde den forkætrede kunstretning og verdensopfattelse i live.

VIRTUS SCHADE

Surrealismen præsenteres af Georg Broe
— her er det med et skovparti

Malerisk alsidighed i Humlum gl. Skole

Kunstnersammenslutningen »Den Flexible«s gæsteudstilling, der i morgen åbnes i Humlum Gl. Skole, er præget af megen alsidighed og spænder i malerier og grafiske arbejder fra den rendyrkede naturalisme til abstrakte og surrealistiske billeder. Det er en usædvanlig spændvidde for en kunstudstilling på disse breddegrader.

Maleren Georg Broe står for den surrealistiske retning, og den hører til sjældenhederne her på egnen. Han disponerer over sidevæggen i det mest lysfyldte af udstillingslokalerne.

Udstillingen holdes åben en månedstid og vil blive efterfulgt af endnu et par udstillinger i sommerens løb. 27/5-66 -Struer

STRUER AMTS AVIS, 27/5

BERL. AFTEN 1. AUG 66

Til redaktionen.

Ingen isme

Kære Virtus Schade,

Din kronik den 28. juli, »Surrealismens genopstandelse« kunne Gruppe Passepartout velsagtens have ladet passere i fred og ro, hvis ikke den havde givet os det umiddelbare indtryk, at vore bestræbelser skyldes løjerlige og irrelevante ting i skoene. Alene overskriften involverer os på en måde, vi ikke kan lide. Vi er trætte af at blive slået i hartkorn med nogen isme.

Vi deltager ikke i surrealismens genopstandelse. Den kunst den har skabt, står stærkt i kraft af sig selv. Ismen florerer hist og her. Om den klarer sig, kommer egentlig ikke os ved. I øvrigt har vi aldrig taget nogen absolut stilling til de sociale perspektiver, surrealismen indebærer. Vores slægtskab er, i modsætning til den oprindelige surrealistiske gruppes, kunstnerisk.

Hvad værre er: Når du påstår, at der skulle eksistere to konkurrerende grupper, som skulle have kappedes om at komme først med en udstilling på Charlottenborg, må vi tage os til hovedet og undre os over, at du tror vi opererer på et konkurrenceplan. Vi deltager ikke i noget kapløb med nogen. For det første ville det være barnagtigt, for det andet *kender* vi ikke den anden omtalte gruppe og dens intentioner.

Med venlig hilsen
Gruppe Passepartout
FRITHIOFF JOHANSEN

Surrealister (Broe) rører på sig

„Surrealisterne" hedder den gruppe, der i aften har fernisering på Charlottenborg. Den anden, der lægger ud den 1. september, er „Ny-surrealisterne". Det er de kunstnere, der har nær tilknytning til „Galerie Passepartout". Forskellen er nu ikke så stor.

Blandt „Surrealisterne" finder vi Marianne Harboe, Rosenfeldts Allé 16, der vil huskes fra sin bemærkelsesværdige udstilling hos Strenge i februar 1963. Det, vi ser her, viser ingen ændring i hendes måde, der kan minde både om den yndefulde englænder Aubrey Beardsley og den knaldhårde tysker George Grosz. Marianne Harboes tegninger er både raffinerede og satiriske. Hun løfter næppe pennen fra papiret, når hun tegner, automatisk og med en søvngængers sikkerhed.

Udstillingen er i øvrigt interessant. Den viser, at surrealismen har overvintret, og vi ser, at den trods sine mange allerede udnyttede muligheder stadig kan forny sig. Der er for eksempel Mac Arnold, der bringer sine plastic-skulpturer ind i billedet. De er både gruopvækkende og poetiske og uden nogen tilsyneladende forbindelse med det glatte stof, vi efterhånden er blevet fortrolige med.

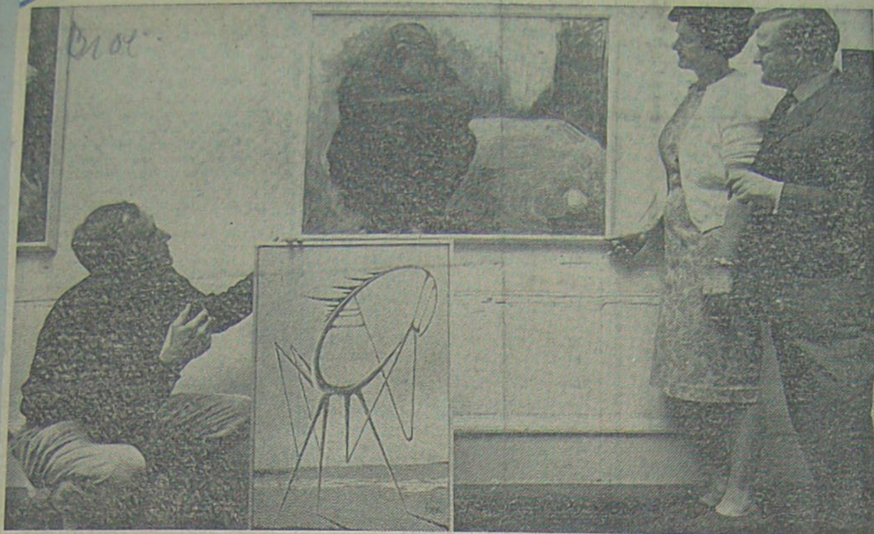
Også en gæst fra Holland, Georg Punte, går nye veje med en række surreelle collage-farvefotografier. De er sensationelle i deres indhold og udførelse, og man må håbe, fotograferne vil strømme til for at se, hvad et kamera kan bruges til, når det er i en kunstners hånd. Den righoldige udstilling rummer blandt andet arbejder af den fænomenale tegner Thomas Arnel fra Århus, Georg Broe med sine magiske landskaber, Carsten Svennsons skulpturelle huleboer, Klaus Hilligsøes drømmebilleder og mange andre fra ind- og udland.

Charlottenborg vil i de kommende uger stå på gloende pæle, ophedet ikke blot af forargelse, men også af begejstring.

STEEN COLDING

VILLABYERNE 3/8

BROE
GRIBSKOVVEJ 11
KØBENHAVN Ø

Orangutang og kentaur

NINNA WASSILEFFSKYs orangutang har fået stress. „Stress“ hedder i hvert fald malerindens billede — om fyren er blevet stress'et af at se på billedet ved siden af, Georg Broes „Kentaur“, vides ikke.

Men så galt er det nu nok ikke fat, for selv om både abe og kentaur er under samme tag, nemlig *Charlottenborgs*, så optræder de dog i hver sin sammenslutning. Aben i *„Den flexible“* og kentaur i *„Surrealisterne“*. Begge udstillinger åbner i dag, og under ophængningen i går blev billedet taget — surrealister Broe med „Kentaur“ til venstre, i midten *Ninna Wassileffsky* med „Stress“ og til højre „Den flexibl“s formand *Tommy Willumsen*.

Hos „Surrealisterne“, der udstiller til 21. august — en uge efter kommer andre surrealister, nemlig gruppe Passepartout ind på Charlottenborg — kan man se arbejder af 14 kunstnere — 21 udstiller i „Den Flexible“s sale.

POLITIKENS BAGSIDE 3/8-66

småt om KUNST

Billede af Kujahn Blask – Den Flexible

I dag åbner to udstillinger på Charlottenborg, og begge er åbne til 21. ds. Det er Den Flexible, der har følgende medlemmer:

Søren Birk, Georg Broe, Kirsten Ernst, Ole Folmer Hansen, Nanna Heimbürger, Knud Henriksen, Preben Kaad, Ninel Kledal, Birgitte Livbjerg, Kay Lundfelt, Johannes Obel, Erik Lund Petersen, Richard Petersen, Marius Rasmussen, Ninna Wassileffsky og Tommy Willumsen.

Som gæster udstiller:

Kujahn Blask, Carsten Dinnsen, Flemming Daastrup, Poul Hoffmeister, Peter Jensen, Ole Madsen, Hans Helge Nielsen og Fredrik Rostock.

Den anden udstilling er Surrealisterne, der omfatter følgende:

Carsten Svennson, Thomas Arnel, Mac Arnold, Bertil Berg, Lissy Boeesen, Georg Broe, Steen Colding (som gæst), Anne le Fevre, Marianne Harboe, Klaus Hilligsøe, Kjeld Ammundsen, Harri Manner, Finn Mickelborg og G. Punte.

AKTUELT, 5/8

SURREALISTERNE er navnet på en udstilling, der åbnede på Charlottenborg i torsdags. Om det er en ny sammenslutning, fremgår ikke af tryksagerne, men det er det nok. Der deltager 13 kunstnere, den ene mere surrealistisk end den anden, og i spidsen for dem står forfatteren og kritikeren Steen Colding, der har skrevet katalogforordet og deltager aktivt i udstillingen med to arbejder, der begge hedder »Hyldest til Max Ernst« (en af den oprindelige surrealismes store koryfæer). I forordet skriver Colding bl.a.: »Vi sporer hos surrealisterne utilfredsheden med bestående tilstande, som springer i flammer i konfliktens brændpunkt. Konflikten mellem drøm og virkelighed, det tænkte og det reelle, det uforklarlige, det vidunderlige og det mulige, det uventede og det givne, følelse og reflektion, lidelse og lykke, det romanske og det gotiske, kød og ånd, den fuldbyrdede kendsgerning og det absolut uvisse«.

KRIST. DAGBL. 5/8

BROE
GRIBSKOVVEJ 11
KØBENHAVN Ø.

POLITIKEN, 9/8-66

Stor opmarch, men ringe ildkraft

Surrealister, abstrakte, konkretister og andre på to omfangsrige udstillinger pa Charlottenborg

PÅ Charlottenborg starter to unge kunstnergrupper sæsonen efter sommerens stille uger. Det er „Den Flexible" og „Surrealisterne". Efter besøget må det indrømmes, at begge udstillingers indhold svarer nøje til etiketterne, og der kan altså ikke reklameres over falsk varebetegnelse.

Enogtyve kunstnere viser små to hundrede billeder, skulpturer og keramiske arbejder på „Den Flexible".

Man ser abstrakte eksperimenter, symbolisme, naturalisme, naivisme og forsøg i det konkrete maleri mellem hinanden i broget forvirring og kommer uvilkårligt til at tænke på Charlottenborgs forårsudstilling. Det frydefulde gys udebliver, men her og der er der resultater, som vækker respekt, og nogle steder fornemmes talentet.

DER er grund til at stoppe op allerede på trappeafsatsen foran *Flemming Daastrups* fantasifulde lærreder. Stilen er ekspressionistisk og iagttagelsen, det direkte observerede, spiller kun en ubetydelig rolle i forhold til det frit opfundne. På et billede af en „Klovn med rekvisitter" vil man lede forgæves såvel efter artisten som redskaberne. Alligevel synes titlen ikke urimelig. Der er nemlig duft af cirkus, et ekko af manegens stemning og klovneriets mange over- og undertoner i Daastrups arbejde. Både farverne og figurerne dækker hans oplevelse.

Indenfor denne meget fabulerende form har malerne *Hans Helge Nielsen, Johannes Obel, Richard Petersen* og *Ninna Wassileffsky* også præsteret respektable billeder. Det er navnlig værd at lægge mærke til de to første. Mens Hans Helge Nielsen stemmer sin farve lyst — han foretrækker treklangen gult-orange-rødt — og derved får én til at tænke på de franske fauvister, holder de tre sidste sig til en palet, der minder om de tyske ekspressionisters. De tegner også mere instinktivt følelsesfuldt end Nielsen, der bevidst arbejder på at få billedets menneskefigurer til at smelte sammen med baggrunden for så i næste sekund på ny at trække dem fri af den. Det er nærmest som at være vidne til en art malerisk *mimicry*.

TIL en enkelt, stilfærdig naturalist, *Knud Henriksen*, har „Den Flexible" reserveret to vægge, som han fylder med skildringer af landskaber, havnepartier og grusgrave. Det er især disse sidste, man lader sig fængsle af. Med deres dæmpede kolorit, der bestemmes af sarte grå og okker toner, vidner de om malerisk følsomhed og om en evne til at opfatte og gengive naturens belysninger og forholdet mellem lys, skygge og refleks.

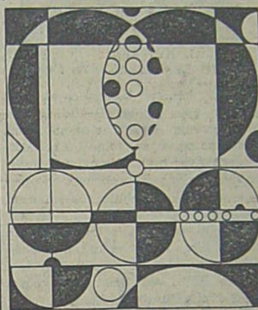
Gruppens spontanister er malerne *Kujahn Blask*, der svinger penselen med robust kraft, *Søren Birk* og grafikeren *Ninel Kledal*. Sidstnævnte viser en lille suite raffinerede akvatinter. Endelig er der keramiske arbejder af *Kirsten Ernst* og *Carsten Dinnsen*. De er dekorative.

KREDSEN af „Surrealister" tæller 14 kunstnere — mest malere og tegnere. Tre af dem er udlændinge, *Bertil Berg* svensker, *Harri Manner* finsk og *G. Punte* hollænder.

Sandt at sige er det dette trekløver, som påkalder sig størst opmærksomhed på udstillingen, hvor man dog også kan gense *Carsten Svensson*, der netop har vist sine arbejder i Galerie Gammel Strand. (Omtalt i *Politiken* 27/7).

Berg, Manner og Punte er meget forskellige, men at nægte nogen af dem prædikatet fuldblods surrealister ville være ubilligt. Ligeså lidt kan man for øvrigt frakende deres arbejder træk, der afslører deres nationale oprindelse.

Alle tre appellerer først og fremmest til det underbevidste og prøver ved hjælp af udtryksmidlerne at nedbryde grænsen mellem drøm og virkelighed ved at udtrykke „tilværelsens irrationelle relationer". (Formuleringen er hentet i André Bretons surrealistiske manifest). Sagt mindre præcist, men mere ligefremt forsøger

Ole F. Hansen: „Komposition.

de at få os til at glemme vore moralske og æstetiske fordomme eller hæmninger og erkende, at vi ofte gør os beskidte tanker. Kort og godt, at mennesket er et degenereret og slemt forkrampet væsen.

Billedernes chokvirkning er det afgørende. Med raffinerede virkemidler vil de ruske op i os. Svenskeren gør det med en lyrisk, men næsten klinisk kold lethed, finnen borer sig ind i sin egen mystik og hollænderen tager i sine collager meget håndfast på det. Han er især optaget af seksualsymbolerne.

Alle tre er værd at betragte.

HERTIL kommer så de danske værter, blandt hvilke Carsten Svensson som nævnt er den bedste. Flertallet af dem følger ydmygt de surrealistiske forskrifter om naturtroskab i detaljerne, men mangel på sammenhæng og fornuft i helheden. De holder fast ved de *irrationelle relationer*, nogle for at spotte samfundsordenen, andre for at vise os tilværelsens groteske meningsløshed og atter andre for simpelt hen at få afløb for deres drømme. Et enkelt sted kan man spore indflydelse fra det amerikanske pop-maleri, således at to af tidens tendenser blandes. Men stort set fornemmes de danske indslag på udstillingen som genklange — det er for upersonligt og uoplevet.

I betragtning af, at man på to gruppeudstillinger på Charlottenborg har set arbejder af femogtredive kunstnere med det således omtalte udbytte, kan man nok tillade sig at konkludere, at det er en stor opmarch med for ringe ildkraft. *P. L.*

BERL. AFTEN 6/8 BAGSIDE

Kritikers debut som surrealist

9. Broe

Som repræsentant for den ældre generation

SURREALISMENS litterære forkæmper herhjemme, kritikeren *Steen Colding*, debuterer i disse dage på Charlottenborg — som maler.

Det sker på udstillingen »Surrealisterne«, og grunden til, at Colding, der er et af vore internationale surrealist-navne som skribent — han er dansk redaktør af tidsskrifterne »Edda« i Bruxelles og »Phases« i Paris og har blandt andet redigeret den surrealistiske antologi »Tvivlens plageånd«, der kom i 1947 — er gået med til at debutere, er, at han syntes, en ældre surrealistgeneration også burde repræsenteres på udstillingen, skønt vort største navn, *Freddie*, havde sagt nej, og en anden fra den tidligere generation, *Rita Kernn-Larsen*, ikke var til at finde.

Selv om Colding er debutant, er det nemlig ikke nye billeder, han kommer med, men to collager fra 1938, blevet til som en inspiration af *Max Ernst*, som Colding dengang var meget begejstret for.

— Jeg synes, man har lov til at udtrykke sig på mange måder, både i kritik og lyrik og i maleri, siger han. Jeg har mapper fyldt med egne arbejder hjemme, men jeg har aldrig vist dem frem før. Jeg arbejder stadig med billedkunst, når jeg er i stødet til det. Har jeg lyst til at skrive, gør jeg det ...

Hvad siger Freddie til den ny surrealistgeneration? Steen Colding fortæller, at Freddie på forhånd ikke regnede meget med sine yngre efterfølgere, men at han var betydeligt mere positiv, da han havde set udstillingen. Hvordan kritikeren — der markerer, at han kun er »gæst« på den ny sammenslutning — bliver kritiseret af sine kolleger, vides endnu ikke. Det skal blive helt spændende at se.

Virtus.

4

Ånd er du der?

Broe

Surrealister og andre

BERL. AFTEN 6/8

SÅ er sæsonen for alvor begyndt med to større udstillinger i paladset ved Charlottenborg. Den ene toner kunstens piratflag, den anden er borgerlig. Medlemmerne bøjer sig — ikke for van Dyck, for han kendes ikke mere — men for hinanden. Her er plads for alle meninger, om hvordan et billede skal se ud. Denne udstillingssammenslutning, som meget passende kalder sig »den flexible«, er bygget op efter det mønster, som er det gængse nu om dage, og som kan minde om »supermarkeder« eller med et mere patineret ord: blandet landhandel.

Harri Manner: Giotto Monumento

»SURREALISTERNE« i de tilstødende lokaler søger også at leve op til forbillederne. Her er der tale om en sekt, en trosretning, der som andre tilsvarende er delt mellem en ortodoks og en mere liberal fløj. Ordet »ortodox surrealisme« bruges netop i katalogets forord, forfattet af retningens mangeårige hjemlige pennefører Steen Colding. »Surrealisternes mål« står der her, »er at åbenbare en vidunderlig skjult verden, hvor en ny poesi skal leve ...« Nøgleordene er her naturligvis »skjult« og »ny«. Men paradoksalt nok lever netop inden for feltet en stærk og åbenbar traditionalisme. Det er ikke blot det, at man med flid og lyst benytter den gamle traditionelle, glatte, akademiske, naturalistiske malemåde indbefattet det traditionelle perspektiv, men også at retningen selv har sin ortodoksi og traditioner, som f.eks. er udtrykt ved scenens henlæggelse til en strandbred, hvor forskellige skikkelser af mere eller mindre fantastisk tilsnit, men plastisk udformet lever deres ensomme liv. Denne motivkreds har sine tilhængere også her, men ingen når op til forbilledernes skarphed, klarhed og blændende teknik.

De interessanteste er så afgjort tre udlændinge, som har denne formelle eller tekniske beherskelse. Der er en hollænder, *G. Punte*, som klipper i farvereproduktioner og gør det på en særdeles nitid måde. De er behagelige, ligefrem lækre; nogen dybdepsykolog af format er han næppe. En svensker, *Bertil Berg*, udstiller arbejder, der rummer både raffinement og dygtighed, hvilke egenskaber ikke er særdeles fremtrædende hos danskerne. Det kan dog se ud til, at disse arbejder på en mærkelig måde bortdunstes i erindringen. Er de hule i ryggen? Den tredje i bundtet, finnen *Harri Manner*, står derimod frem med klare træk. Her er kombineret visse træk fra pop-art, f. eks. store flade figurer i én, dødkoldt påsat farve, kombineret med en ganske overordentlig detaljeret fremstilling af personer med forvrænget sjæleliv. Men tilsammen danner de billeder, som ikke alene har en umiddelbart slående effekt, men også deres dybe steder. Der er vist noget særdeles finsk i dem ved disse indre modsætninger. Herhjemme går det mere glat. Her er der grund til at stille det spørgsmål, som indeholdes i første linie af et digt, som også er trykt i kataloget: »Ånd er du der?« Man aner måske fligen af de flagrende gevandter her.

HENRIK BRAMSEN

På Surrealisternes Udstilling på Charlottenborg er der solgt arbejder af Thomas Arnel, Georg Broe, Mac Arnold, Marianne Harboe, Carsten Svensson, Klaus Hilligsøe, Finn Mickelborg og hollænderen G. Punte.

Den svenske malerinde Atti Johansson udstiller i tiden til 31. august i Court Gallery på Østergade.

★

BERL. TID 12/8

BROE
GRIBSKOVVEJ 11
KØBENHAVN Ø.

JYLLANDSPOSTEN, 11/8-66

Det lette kavaleri

Omfattende sæsonstart i København. – Surrealisterne og Den Flexible på Charlottenborg. – 18 jyder i Den Frie

Tre grupper indleder udstillingssæsonen i København. På Charlottenborg Den Flexible og Surrealisterne og i Den Frie 18 Jyder. Tilsammen repræsenterer de 53 personer og rundt regnet 450 arbejder — maleri, skulptur, grafik, kunsthåndværk. Værs'go at tage fat!

Jyderne i Den Frie introduceres beskedent med, at de næppe er synderligt kendt i hovedstaden. Det er deltagerne i de andre grupper nu heller ikke. Fælles for alle 53 er nemlig, at ingen af dem besidder det format, der gør, at deres arbejder fæster sig varigt i hukommelsen. Det er det lette kavaleris opmarch.

Jyderne og Den Flexible ligner hinanden og dermed de fleste andre yngre grupper deri, at de er — flexible, dvs. at de ikke er bundet til en bestemt idé eller tendens, som deres surrealistiske kolleger er det. Disse er til gengæld til afhængige af tyvernes ortodokse surrealismes sexualmystik og detailpensling, at kun et par stykker ejer noget, der ligner fornyelse. Det er billedhuggeren Carsten Svennson, den poetiske akvarelmaler Bertil Berg, Sverige, og hollænderen G. Punte, hvis fotocollager forekommer at være det mest surrealistiske på den udstilling.

De resterende jyder er surrealisten Thomas Arnel, der også udstiller hos Surrealisterne, metalskulptøren Chr. Lymann Hansen, som viser en mængde sammenhægtede småfigurer, og Einar Iversen, hvis papir- og kludecollager rummer smukke overgange, men alligevel virker noget usammenhængende.

„SING"

POL. **I DAG** 15/8

Auktioner.

Kl. 10: Det kgl. Assistenshus, Svanevej 24: Panter.

Udstillinger.

Arne Bruun Rasmussen, Bredgade 33, Raymond Marten, skulpturer, pasteller og tegninger: hverd. 10—16, lørd. og sønd. 10—13, sidste dag 20. aug. Charlottenborg, „Den Flexible", malerier og skulpturer, sidste dag 21. aug., „Surrealisterne", maleri og collage, sidste dag 21. aug. Court Gallery, Østergade 24: Atti Johansson, sidste dag 21. aug. Den Frie: Evald Edelgart, Karl Erik Nielsen og Edith Lampe, sidste dag 17. aug., „18 sønderjyder", sidste dag 27. aug., „Dutch Art 66", fire hollandske kunstnere. Galerie Gammel Strand, Gl. Strand 44: Aage Birck og Heide Guthmann, relieffer og skulpturer, åbent fra 16. aug., hverd. 10—17, sidste dag 30. aug. Den kongelige Porcelainsfabrik, Mogens Andersen: mand.—fred. 10—17, lørd. 10—14. Louisiana: lukket til d. 19. aug. inkl.

»Surrealisterne« på Charlottenborg

★ *»Surrealisterne«. Maleri, grafik, collage, skulptur. Charlottenborgs udstillingslokaler. Daglig kl. 10—17, indtil den 21. august.*

Her i begyndelsen af august starter Charlottenborg så efterårssæsonen, og foreløbig tegner billedet ikke alt for lyst. Der lægges bl. a. for med en meget uegal – for ikke at sige uvedkommende – udstilling af »surrealisterne«s værker. Udstillingen »Surrealisterne«, der blev slået stort op af Virtus Schade i Berlingske Aftenavis, er det første praktiske resultat af en gruppedannelse, som i april måned 1966 vedtog et »surrealistisk manifest«. Lederne af denne gruppe er Georg Broe og Mac Arnold, der begge er fyldigt repræsenterede på udstillingen. Hvem er da disse »surrealister«? Det er mennesker med et entusiastisk vovemod, der grænser til det farlige; det er folk, som ikke er bange for at anvende den prætentiøse overskrift »surrealisterne« mere end 40 år efter surrealismens første manifest.

G. Punte: »Forspil til et mareridt«.

Den ortodokse surrealist mente, at »kunsten må rette sig efter den uhæmmede indskydelse« (Breton), hvilken igen naturligvis vil være påvirket af det kunstneren omgivende miljø, men udstillere som Thomas Arnel, Mac Arnold, Georg Broe, Klaus Hilligsøe m. fl. retter sig i højere grad efter den klassiske surrealismes landvindinger end efter »den uhæmmede indskydelse« – derfor bliver malerierne kun lidt *ægte* og meget *æstetisk mani*; man kunne måske sige, at de fleste af udstillerne har epigonens aldrig helt bevidst formulerede æstetiske og moralske hensigt – styret af den bagkloge kunsthistoriske fornuft.

Disse meget generelle betragtninger skal ikke udelukke, at der er interessante ting at hente hos »Surrealisterne« – således først og fremmest hos svenskeren Bertil Berg og hollænderen G. Punte. Punte laver collager af udklip fra forskellige kulørte hæfter, således at overraskende sammenstillinger opnås – ofte med et kritisk-ironisk sigte. Her er udstillingens friske, humoristiske og helt uprætentiøse indslag.

h. o.

LAND OG FOLK, 11/8-66

12

5

NÆSTVED TID.,
SJÆLLANDS POSTEN
M. FL.
10/8 -66

Surrealismen i året 1966..?

G. Broe

Kommentar til en udstilling på Charlottenborg, der sætter tanker i gang om begrebet surrealisme, og måske lægger op til debat

Uden at spilde for mange linier på en historisk udredning, enhver kan læse sig til i et kunstleksikon, kan man om surrealismen slå fast, at frihed og åbenhed er en meget væsentlig del af dens problematik. Den gode surrealistiske maler vil stedse være påvirket af det åndelige klima, hans verden befinder sig i. Og han vil i udstrakt grad forstå, hvis det er nødvendigt, at gøre brug af det, kunstnere på andre felter opnår af maleriske nyvindinger. Man bliver ikke surrealist, fordi man kan erindre og gengive sine natlige mareridt, eller formår uhæmmet at åbne for det, der gemmer sig i ens underbevidsthed.

Det er ikke nok! Men kan man formulere sine visioner i et malerisk sprog, objektivt, og på en sådan måde, at det, man laver, har noget at sige andre, så er vejen banet til at blive en god kunstner – og i sidste instans også en god surrealist.

Desværre er det jo således, at man i alt for mange tilfælde synes at befinde sig i et freudiansk raritetskabinet fra trediverne, hvor håbet som bekendt endnu var lysegrønt. Man hygger sig ligefrem i flere af »Surrealisternes« sale, hvor det ene effektfulde chock efter det andet iscenesættes med naiv optimisme. Det er blevet svært at chokere. I en verden, hvor napalm-bomber, brintsprængninger og forskning indenfor bakteriologisk krig hører til dagens orden, må en nøgtern erkendelse af det moderne menneskes vilkår tælle mere, end en raffineret æstetisk gru.

Man kan kort udtrykke det således, at virkeligheden i 1966 langt overgår, hvad man af hallucinationer ser i salene.

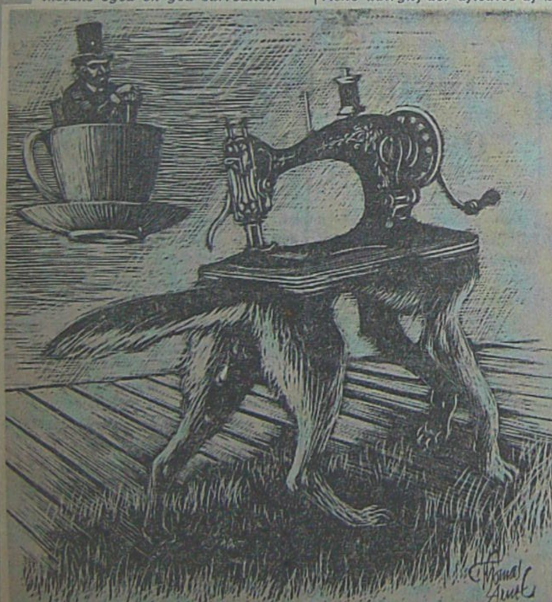
Den linie i den surrealistiske kunst, adskellige af de udstillende har valgt at følge, er det kunstneriske udtryk, der afledtes af Salvador Dali og konsorter. Det giver en meget snæver margen.

* * *

En gennemgang af de enkelte kunstnere vil vise, at flere af dem er ude i åbenbare maleriske vanskeligheder, når de vil formulere, hvad der rører sig i dem. Ofte har visse af dem så travlt med at være surrealister, at de glemmer maleriets krav. Surrealismen er jo netop ikke et begreb, man kan lave illustrationer til efter en fast skabelon. Tværtimod kan man ikke indkredse surrealismen som en fastslået formverden, da den lever med sin tid, udvider sig og vokser med det, der hænder.

Kort sagt: skal surrealismen i 1966 være aktuel, må den rumme, hvad der er væsentligt for verden nu og her. Det er ikke altid det, man ser i »Surrealisternes« sale; de kunstnere, der udstiller, følger på smukkeste måde lærebogen, men den er desværre i flere tilfælde forældet – eller misforstået.

Thomas Arnel er vel den bedste på udstillingen: Han k a n tegne. Når man i billedet postulerer at gengive objekter fra naturen fotografisk, må man også mestre realismen. Og det kan Arnel! Hvor forskruede hans motiver end kan være, hvor meget klunkerne end breder sig muslingeagtigt, så fremtræder hans billeder dog som en meget væsentlig grafisk manifestation. Man må håbe, at vore samlinger vågner op af sommerdvalen og køber, mens tid er! Også Carsten Svennsons små ætsninger lønner det sig at betragte indgående. I langt højere grad end i skulpturen kan han i grafikken give sine følelser frit løb. Man føler sig slået af finheden i hans blade: en organisk verden, hvor masker og fantasivæsener folder sig ud på en scene, hvor lovene er andre end i den reelle verden. Georg Broe kan i sine billeder ofte virke lidt anstrengt og det maleriske udtryk være vaklende, men man aner et stærkt udtryksbehov hos ham. Bag stålskeletterne i de illusionistiske landskaber slumrer talentet, bag de alt for konstruerede hallucinationer og syner er der en vis kunstnerisk holdning. Det er sandsynligt, at han engang vil kunne præstere noget sublimt, når han glemmer teorierne og giver los for, hvad der umiddelbart rører sig i ham.

Grafisk arbejde af Thomas Arnel.

Klaus Hilligsøe har taget Dali meget bogstaveligt, men kan dog male med en vis imponerende virkning. Og selvom man hverken spares for Freddies vinglas eller for andre af den tidlige surrealismes objekter, så har man også her fornemmelsen af at stå overfor et talent – hvis også han bare kunne gøre sig fri. Formel dygtighed har han nemlig.

Steen Colding viser et par tidlige arbejder, to små collager. De illustrerer den tid, hvori de er lavet, og de er i al deres lidenhed noget af det bedste på udstillingen, for de er, hvad de er! Kjeld Ammundsen synes mig noget beskidt i sin farve, men kan det ikke engang vendes til malerens egen fordel? Når han får det fulde herredømme over billedgramatikken,kan grimheden godt gå hen og blive en dyd! Harri Manner fra Finland er ejheller uden interesse. Hans arbejder har dæmoni, og han har mod til at eksperimentere på sin billedflade. Hos Finn Mickelborg derimod sporer man en farlig dualisme mellem et surrealistisk og et abstrakt udtryk. Er dette mon hans rette ståsted? – Hollænderen G. Punte klæber med megen effekt fotos sammen til collager, der skulle berede tilskuerne et chok. Man nøjes imidlertid med at konstatere, at det er meget morsomt – Og hvad så? Så ikke mere!

Bertil Bergs arbejder har koloristisk finhed, mens Lissy Boesen, Marianne Harboe og Anne le Fevre i deres tuschtegninger og oliebilleder mere strejfer en manieret naivisme end et egentligt surrealistisk udtryk. Det gælder også Mac Arnold. Her synes man at have misforstået »sagen« noget.

Det er klart at denne udstilling lægger op til en debat, der fortjener at blive ført til ende. Det ville lønne sig med en kunsthistorisk diskussion nu, hvor man fik slået fast, hvad surrealisme i hvert fald i k k e e r! Der er en del at revidere. Den kunstneriske dialektik fra tyverne og trediverne er forlængst blevet sprængt af virkelighedens hændelser under og efter anden verdenskrig. Drømmen om »det vidunderlige«, surrealisternes søgen efter skønheden og poesien, har i tressernes mere illusionsløse verden fået barskere vilkår.Det er derfor symptomatisk, at flere af udstillerne på »Surrealisterne", når de skildrer deres indre syner eller drømme, mere synes at hengive sig til flugt fra virkeligheden: man har ikke fornemmelsen af, at de ser tilværelsen i øjnene!

Vi har haft to væsentlige kunstretninger efter krigen i POP-kunsten og i det spontane maleri. De konstruktive har vundet nyt land, og søger nu at genopbygge maleriet med de uforgængelige matematiske realiteter. Den surrealist, der i dag sætter sin pensel til lærredet, kan ikke ganske lade hånt om, hvad der er hændt dels i verden omkring ham, dels i kunsten, så bliver han reaktionær. Og det er det modsatte af surrealisme. Som før omtalt er der flere af de udstillende kunstnere, der er i besiddelse af »det«, der gør, at jeg mener at finde væsentlige talenter bag billedernes masker. Netop derfor alt dette.

Ole Vincent Larsen.

FLENSBORG AVIS, 11/8 - 66

Surrealister og flexible på Charlottenborg

Af Hans Rütting

PÅ CHARLOTTENBORG udstiller for tiden „Den Flexible" og „Surrealisterne". Mærkeligt, er surrealismen først nu kommet til Danmark? Selvfølgelig ikke, men det er den første „specialudstilling". Hos os har surrealisterne haft deres store tid allerede i trediverne — og en yngre generation tager nu fat igen, jfr. Steen Coldings parole i programhæftet: „Deres mission er at fastnagle mandarinerne til ordet frihed, så det ikke bliver en forstenet frase."

Den surrealistiske bevægelse startede i tyverne i kredsen omkring Breton, Arp, Chirico, Picasso. Dens formål sammenfattede Chirico i disse ord: „For at et kunstværk skal være uforgængeligt, bør det overskride de menneskelige grænser; bon sens og logik må holde sig fra det. På den måde vil det nærme sig både drømmen og barnets mentalitet."

Surrealismen, i familie med dada og informel kunst, vil altså favne hele naturen, ikke bare den synlige, men sammen med den også arketypernes, det underbevidstes virkelighed, og den udtrykkes i symboler, som dog, da de jo skal males eller formes ved hjælp af illusionistiske midler (og her ligger surrealistens største vanskelighed) uafladeligt må gøre fremmede for deres egentlige mening. Ved på den måde at arrangere den kendte realitet på en ny og forbløffende måde, bærer man sig ad ligesom den moderne digter, der sætter ord sammen uanset deres egentlige betydning.

Ser vi nu på udstillingens resultater, så synes flertallet af kunstnerne ikke at være nået ud over et stade, der kan kaldes for imitation og kopi af rædsler og mareridt, vi har set før og bedre — hos Arp, Picasso, Klee, Miro, og det er jo ingen tilfældighed, at disse store allesammen, som tiden gik, har løsnet sig fra deres ungdoms surrealistiske periode. De kom alle ud for samme konflikt, der også vil vise sig for de bedste blandt udstillerne som G. Punte, Marianne Harboe, Thomas Arnel, nemlig den, at det ubevidste jo ikke kan gøres bevidst „automatisk" ved bare at male løs, men at denne proces allerede forlanger en forlods beslutning — og så indsnævres man jo allerede, programmerer og systematiserer de indre billeders strøm. Bag surrealismens teori ligger hele den — overståede — livsfilosofis og freudianismens fejlslutning: at ånd og ratio er fjendtlige over for den kunstneriske proces, at den foregår „uvilkårligt", at tænkning bør udelukkes. Det er ligeså ensidigt som at ville forklare mennesket alene som et „fornuftsvæsen". Surrealisten bliver omsider stik imod sine egne paroler en naturalist, bare med omvendt fortegn. Han skildrer natsiden og kun den — og endnu værre: Man provokerer kunstige drømme og bliver derved igen til en antinaturalist — og endelig: Man definerer det unævnelige og bliver dermed det modsatte af det, man egentlig ville være, nemlig naiv.

Ægte „surrealistisk" er derfor kun Marianne Harboes forbavsende visioner. De er oplevet ikke konstrueret — men hvordan kunne hun klare denne cirklens kvadratur? Billederne er opstået i en ganske ung „naiv" alder. Hun var 16—17 år gammel, da hun simpelthen måtte befri sig for syner, der ville frem. Men kan det organiseres? Er det ikke farligt at sætte sit talent i bås?

Det er derfor ganske forståeligt, at vi træffer de bedste „surrealister" blandt dem, der ikke ønsker at hæfte mærkatet (eller bare et „program") på sig, nemlig hos „De flexible" (og navnet antyder jo et rummeligt favntag). Der er Frederik Rostock med skulpturer og blytegninger og Ole Madsen med gouache-serier: begge stærkt præget af det dobbeltbundede i os, af den stadig forværrede ligevægt mellem intellekt og bios, ånd og psyke, og de fremstiller denne evindelige tovtrækning uden tendens eller holdning mod den ene eller den anden part, men i sober neutralitet.

Carsten Svennson (fra „Surrealisterne"), der forsyner sine politiske satirer á la George Grosz med udklip fra aviserne, kunne af dem lære et mådehold, der ville gavne hans talent. Poul Hoffmeister forbavser ved en række skulpturer og figurer i messing, der viser symboler såsom sol, kors og maudala i prægemønstre og arrangeret således, at man glemmer raffinementet (man kan også sige kunstnerens sved) over en fnuglet æstetisk nydelse. I det hele taget har vi måske her det hårfine skel mellem kunstner og kunstimitator: Den sidste virker anstrengt eller slikket. Tag Hans Helge Nielsen og Kaj Lundfeldt: Der er farver, der er vulkaner af farver, der er et sandt fyrværkeri af lidenskab på lærredet. Har de bud til os? Poul Hoffmeister tager derimod bare nogle søm, et stykke ståltråd, lidt metal og små træklodser, ganske spinkle, intetsigende hverdagsting, måske halet frem fra papirkurven. Han former dem til en nænsom lille melodi, den sættes i ramme — og i timevis kan man betragte „billedet". Det er som et digt af Li-Tai-Po.

T-noter

SURREALISTERNE har usædvanlig stor publikumssøgning, og der er solgt en del arbejder.

AKTUELT, 13/8 - 66

UGENS UDSTILLINGER

Storkøbenhavn:

Charlottenborg: Den Flexible, 21 kunstnere udstiller (til 21. aug.). »Den XV«, fotoudstilling (13.—28. aug.). »Surrealisterne«, maleri og collage (til 21. aug.)

Court Gallery, Østergade 24: Atti Johansson (15.—31. aug.).

Galleri Gammel Strand: Åge Birck og Heidi Guthmann (16.—30. aug.) A. T. Rassandré (12.—24. aug.)

Den Fries udstillingsbygning: Evald Edelgart, Karl Erik Nielsen og Edith Lampe (til 17. aug.). »18 jyder« (til 27. aug.). »Dutch Art 66«, fire hollandske kunstnere udstiller.

Galleri Nyboder, Fredericiagade 46: Finn Hermann (til 26. aug.)

Louisiana, Humlebæk: Elise Johansens og egen samling (til 14. aug.)

Arne Bruun Rasmussen, Bredgade 33: Raymond Martin (til 20. aug.)

INFORMATION 12/8 - 66

Surrealisterne

En blandet forestilling med drømme og gys på Charlottenborg

Surrealismen, hvis første manifest med Freud som indirekte forudsætning blev formuleret af den franske digter André Breton kort før den første verdenskrig, er ikke død. Ikke alene vækker en af de surrealister, der var med fra starten, den spanske maler Salvador Dali, stadig opsigt med sine parfumerede rædsler og bizarre påfund, men også helt unge malere slutter sig i stadigt stigende antal til denne kunstretning, der adskillige gange er blevet dødsdømt af sine modstandere. Surrealismen vinder stadig nye proselytter over hele verden.

Herhjemme og i Sverige har tendensen i retning af surrealismen været særlig mærkbar blandt de unge malere i det senere par år, og at tendensen ikke kun er flygtig og forbigående åbenbares bl.a. af den kendsgerning, at der på Charlottenborg vises ikke færre end to surrealistiske udstillinger umiddelbart efter hinanden. For øjeblikket udstiller elleve danske og tre udenlandske kunstnere, der slet og ret kalder sig »Surrealisterne«, og efter dem følger en udstilling af værker fra kredsen omkring Gallerie Passepartout i København, de såkaldte »ny-surrealister«, suppleret med billeder af en række verdensberømte europæere.

Stilens levedygtighed afhænger formentlig først og fremmest af dens simple, almenmenneskelige appel. Så længe det kun er muligt at skildre usete verdener, hovedløse drømme og ubevidste rørelser i menneskesindet ved at en gruppe kendte og virkelige genstande i ukendte og uvirkelige forhold til hinanden (titlen på en digtsamling af André Breton: »Den hvidhårede revolver« illustrerer tanken) vil surreaismen have gode vilkår for at leve og overleve. Ikke uden grund nævnes en flamsk maler fra 1400-tallet, Hieronymus Bosch som en lige så væsentlig forudsætning for nutidens surrealister som Freud og Breton. For at skildre sine djævelske visioner af verdener ingen levende endnu har besøgt, benyttede Bosch alt det lådne, slimede og skællede fra jordelivet i nye overraslende konstellationer. Belzebubs håndlangere blev af Bosch udstyret med musehaler, slangeskæl, tudsehud og gedehorn. Hans helvede er lige så jordisk, som det er drømmeagtigt. Han var surrealist, næsten femhundrede år før surrealismens manifest blev formuleret.

Blandt surrealisterne på Charlottenborg forekommer Thomas Arnel fra Århus at være den mest direkte efterkommer af Hieronymus og den mest fanatiske beundrer af Hieronymi syner. Arnel er samtidig med, at han er en af de mest ortodokse, en af de mest interessante, danske surrealister.

Som medium for sine visioner benytter han et temmelig ualmindeligt matferiale, der vist nok kaldes »scraper board« og fortrinsvis anvendes i reklamebranchen. Hans tegninger er dygtige, detaljerige og undertiden lidt stive, men fyldt af en overdådigt ynglende fantasi af en snurrig, legendeagtig karakter. Nogle af tegningerne eller rettere »skrabningerne« er i meget stort format som for eksempel billedet af »Maskernes kongres«. Her genfinder man alle Boshcs plettede, skællede, lådne og slimede væsener samlet til en uhyggelig rundbordskonference. Foran hver af kongresmedlemmernes pladser er anbragt intetsigende masker, hvorunder de skjuler deres hæslige åsyn. Den eneste ikke maskebærende deltager er »Sandheden« i en køn ung piges skikkelse. Hun står svinebundet til en stol, mens servitricer med fuglehoveder opvarter maskekongressen. En sær og skræmmende verden.

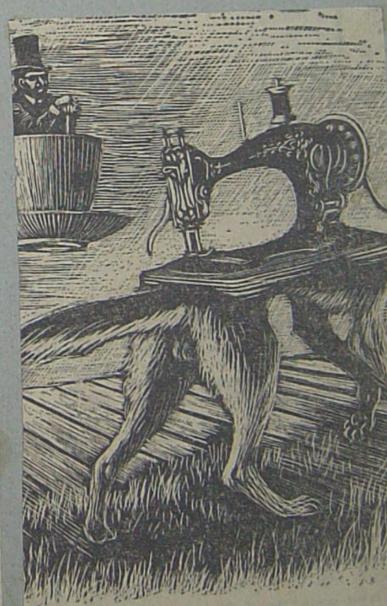
Mens Arnel bevæger sig i drømmens eller mareridtets verden, har Carsten Svensson givet sin surrealistiske verdensanskuelse en særdeles aktuel retning. Hans groteske og afskyvækkende skikkelser har ikke deres bopæl i et fiktivt helvede, som ingen rigtig vil tro på,men er ifølge kunstneren spillevende medmennesker fra det offentlige liv. I sine raderinger lader han de vanskabte goplevæsener komme med politiske udtalelser, der er hentet lige fra folketingsreferaterne, og de mangearmede og tusindøjede, svenssonske cementskulpturer forestiller så nærværende personer som politiske boligordførere, indifferente velfærdsdanskere, grosserer A. Nielsen, statsautoriserede boligspekulanter, hemmelige rebildagenter og et uhyre med den lange og fornemme titel: »Kunstfondskontorchef - drejebogsforfatterafviser«. Svensson har fået luft på en talentfuld måde.

De tre udenlandske udstillere er finnen Harri Manner med små, troldske fantasivæsener i flere planer, svenskeren Bertil Berg med en række kolde, uappetittelige undergangsvisioner i en giftig, anilinrød kolorit og hollænderen G. Punte. Punte har benyttet sig af de kulørte ugeblades farvefotografier i en håndfast og overrumplende collageteknik. Eksempelvis har man samlet nogle af de realistiske madfotografier, man kender fra damebladene, til en uhyggelig skikkelse af råt kød, der vandrer omkring i et interieur i stil med Odd Fellow Palæets store sal. En hæslig tanke at blive forfulgt af sådan en blodig svinekootelet. Punte tager halvtreds kroner for sine collager. Det er da billigt, og de er det værd.

Desværre gælder det for flere af de øvrige udstillere, at de har haft svært ved at finde balancen mellem det maleriske og det anekdotiske i deres billeder. Det har altid været et selvfølgeligt krav til surrealister, at de skulle skildre meningsløshederne med maleteknisk og figurativ overlegenhed (det skærper effekten), men dette krav er ikke opfyldt i Georg Broes underligt tørre skildringer af protoplasmafyldte landskaber eller i Mac Arnolds, Klaus Hillingsøes, Kjeld Ammundsens og Finn Mickelborgs værker. En amatøragtig overfladiskhed i teknisk henseende præger disse rædselsvækkende syner. Anne le Févres billeder er interessante af indhold, men malerisk ufuldbårne, og Lissy Boesens værker ligner en krydsning af en popkunstner og en surrealist. Marianne Harboes tegninger har man svært ved at forbinde med begrebet surrealisme. Hun har en køn og dekorativ streg, men tilsyneladende endnu ikke noget særligt på hjerte.

Kvaliteten kan diskuteres, men under alle omstændigheder er der rigeligt med spænding på Charlottenborg i den kommende måned. Hvis man holder af Frankenstein og anden makaber underholdning, vil man også kunne more sig og gyse i selskab med de danske surrealister.

Jak.

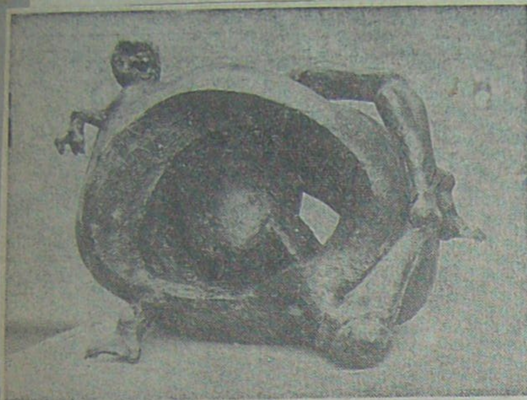
Surrealistisk tegning af Thomas Arnel.

SJÆLLANDS TIDENDE
12/8 - 66
OG MØNS FOLKEBLAD

AKTUELT, 13/8-66

Choket sat i system

Surrealist-udstillingen på Charlottenborg genopliver udpenslingsteknikken fra tyverne

Carsten Svensson: Politiske bogstræbere. Cement

DE KUNSTNERE, der har slået sig sammen under navnet »Surrealisterne« og nu udstiller for første gang, har taget deres udgangspunkt i den klassiske surrealisme fra slutningen af tyverne og begyndelsen af trediverne, den som bl. a. Freddie herhjemme var med i. Det vil sige, at de opererer med symboler på menneskets ubevidste og instinktive følelsesliv og hertil benytter en fremstillingsform, hvori realistisk udpenslede enkeltheder optræder i de mest chokerende sammenstillinger. Ved denne tilbagevenden til den første fase i den surrealistiske udvikling er der pumpet benzin på den gamle strid mellem de ortodokse surrealister og dem, der brød med dem, fordi de fandt udtryksformen reaktionær og ukunstnerisk.

TRIUMFERENDE meddeler udstillingens pressesekretær, den surrealistiske maler Georg Broe, at en af hans medudstilleres (Mac Arnolds) plasticskulpturer fylder tilskuerne med afsky og rædsel, og at en anmelder har været overbevist om, at de var lavet af præparerede kadavere. Højere kan en surrealist vist ikke nå, hvis han stiler imod at give sit publikum et ordentligt gok. Gokket kan i surrealistisk forstand have den mission at få betragteren til at brække sig over ydre og indre tilstande, han har undladt at gøre oprør imod, og dermed over sig selv. Hertil benyttes ofte antiæstetiske virkemidler, af hvilken grund sådanne værker unddrager sig en bedømmelse med de målestokke, der almindeligvis benyttes ved betragtning af anden billedkunst. Derfor må man spørge, om netop tilsidesættelsen af de kunstneriske love kunne tænkes at fremme beskuerens psyko-fysiske reaktion ud over selve chok-øjeblikket.

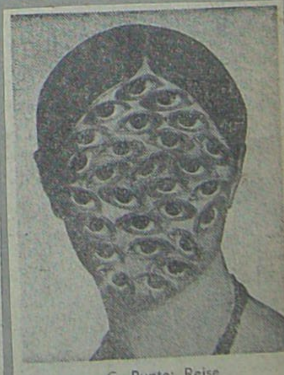
Ved at lade tankerne gå tilbage til de surrealistiske arbejder, der har overlevet tidens ubarmhjertige udsletteisesværk, og ved at vandre fra væg til væg på den udstilling, der kan ses på Charlottenborg, bekræftes formodningen om, at heller ikke et surrealistisk værk har mulighed for at øve dybtgående og varig indflydelse på den enkelte og på tiden, hvis det svigter på det kunstsproglige plan, hvis dets budskab er fremsat i en kunstnerisk mager form.

DE AF udstillingens kunstnere, der har de bedste kort på hånden, hvor det drejer sig om at inddrage den velvillige beskuer i deres værkers sfære, er med andre ord dem, der har størst respekt for de rent kunstneriske midler og formår at bruge dem. I den henseende er udstillingen meget uensartet. På et plan for sig findes de tre indbudte udlændinge, finnen *Harri Manner*, hollænderen *G. Punte* og svenskeren *Bertil Berg* plus danskeren *Carsten Svensson*. Af dem er Svensson ikke den mindst interessante, måske også fordi hans store skulpturer og små raderinger forvirrer ved at vække andre associationer end dem, han angiver recepten på. Den voldsomt aggressive tone i de anarkistiske titler og indklæbede mottoer svarer til den aggressive voldsomhed i tingene selv, men ellers er det, som om titler og værker trækker hver sin vej, titlerne mod den politiske jungle, værkerne selv mod den seksuelle. Hans formende fantasi er stor, følelsestrykket bag den eksplosivt.

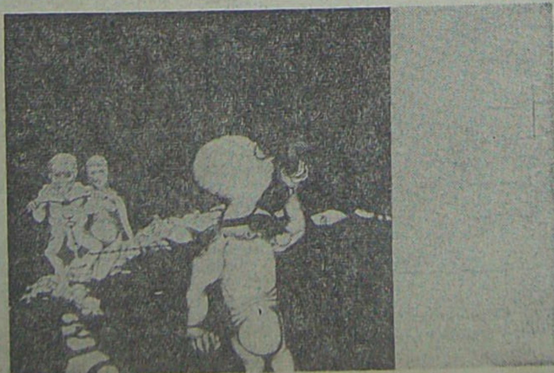
DER ER også nok at associere på i Harri Manners ekspressionistisk arrangerede billedgåder, hvis bidende form og tonefald vækker mindelser om den satiriske tyske socialrealisme efter første verdenskrig. Hollænderen G. Punte appellerer så godt som udelukkende til den seksuelle indbildningskraft og betjener sig af fotomontagen med artistisk opfindsomhed. Den svenske Bertil Berg svæver om i en lyrisk stratosfære mellem forfinede sjælstilstande. Akvarelfarven, tyndt brugt, er hans materiale.

Hvor talentet på denne udstilling ellers glimter frem? I århusianeren *Thomas Arnels* poetiske drømmerier, tålmodigt udarbejdet i scrapeboard som tynde, hvide skraveringer på mystisk sort bund, i *Marianne Harboes* lyrisk uskyldige og *Lissy Boesens* mere forfarne tegninger af kærligheden, i *Georg Broes* blodløse elskovsgespenster (de tør ikke) og i *Kjeld Ammundsens* fra alt det øvrige stærkt afvigende oliebilleder, hvori symboler og farve finder sammen i en spontan malerisk form langt fra den traditionelt surrealistiske.

Preben Wilmann

G. Punte: Rejse

Harri Manner: Lothar, Lebher og Birthe hjem fra rejse

POLITIKEN, BAGSIDEN, 18/8-66

Carsten Svenson med sin »Indifferent velfærdsdansker«.

Surrealisterne af 1966 er borgerligt ansatte

SURREALISMEN er som katten med de ni liv. Gang på gang har de vise i kunsten skrevet ismens dødsattest, og selv vor ypperste surrealist Freddie, kendt fra Kriminalmuseet og Louisiana, er blevet „esoterisk maler". I flere år har ismens tilhængere kun ytret sig sporadisk. Men i det skjulte har de arbejdet støt og livskraftigt.

I april i år viste der sig pludselig at være baggrund for at oprette en dansk gruppe med 12 deltagere.

De nye surrealister har i øjeblikket deres første udstilling løbende på *Charlottenborg*, hvor den gør ethvert rygte om dødsfald til skamme.

Initiativtageren er *Georg Broe*, der siden 1959 har gjort ihærdigt forsøg på at samle kunstnere under surrealismens fane. Han har, ligesom *Thomas Arnel* fra Århus, udstillet med mellemrum sammen med anderledes troende, men befinder sig trods alt bedst blandt ligesindede.

Der bor åbenbart en surrealist i en masse forskellige mennesker, for udstillerne i den nye gruppe repræsenterer alle afskygninger af borgerlig beskæftigelse: en lærer, en lærerinde, en purser, en typograf, en fotograf og mange andre, som man ellers ikke i det daglige mistænker for at pusle med det overvirkelige, der ophæver grænsen mellem drøm og virkelighed.

Århus-tegneren *Thomas Arnel* har skabt surrealistisk kunst gennem adskillige år, og han tror på en fremtid for sin isme. For de mennesker, der viser den størst interesse i dag, bl. a. akademikere, er dem, der vil præge fremtidens samfund, mener han. Det er folk, som kræver mere end blot dekoration af den kunst, de hænger op.

Carsten Svennson, der er typograf, sælger kun sjældent sine skulpturer, men indimellem går der et grafisk blad.

— Det er nu heller ikke for salgets skyld, jeg arbejder, siger han. Det er simpelt hen fordi, der hele tiden er noget, jeg må give udtryk. De fleste af mine arbejder er aktuelle kommentarer. Jeg arbejder med de forhåndenværende objekter. Selve udtryksformen har jeg arbejdet mig hen imod, uden egentlig at stile efter surrealismen, og sådan tror jeg det er sket for de fleste i gruppen. Det er mennesker, der har behov for at udtrykke sig på denne bestemte måde.

— Hvor arbejder De med Deres skulpturer?

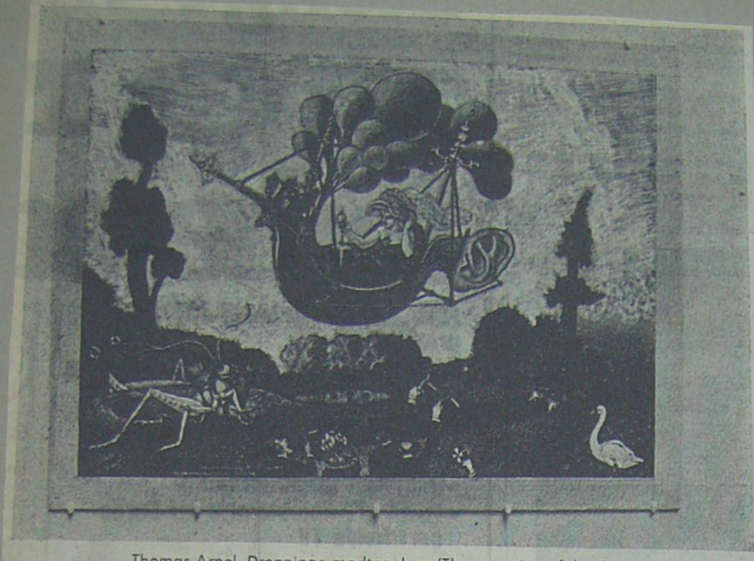
— Jeg har ikke noget atelier, men jeg har et bryggers, hvor der som regel er plads, selv om jeg står klods op ad vaskemaskinen. Der er vist ingen af os, der har et rigtigt atelier, men det gør mindre til sagen.

Vi skal ikke leve af vores kunst, og det giver en vis uafhængighed, som er nødvendig for en surrealistisk kunstner. Vi behøver ikke lave noget, som folk absolut skal synes om. Vi kan gå helt på tværs af det behagelige, som publikum er vant til, men selvfølgelig arbejder man ud fra et håb om at engagere beskueren i tingene. Det er bare ingen betingelse.

— Hører man fra gruppen igen, når udstillingen er slut på søndag?

— Det var da hensigten. Vi har i forbindelse med udstillingen fået adskillige henvendelser fra interesserede, og vi håber på at kunne vise vore ting i *Århus*, *Malmø* og *Göteborg*, men også engelske besøgende har vist interesse for at få os til England — og det kunne jo være spændende, selv om det nok også bliver dyrt.

ebbe

Thomas Arnel: Dronninge-modtagelsen (The reception of the Queen)

← BERL. AFTEN

ÅRHUS STIFTTID. 1/8

„Surrealisterne", som i fjor havde stor succes på Charlottenborg, og som siden — i februar-marts i år — har udstillet i Oxford med stor succes og har „bud" fra Museum of Modern Art i New York, kommer igen: surrealismen har vind i sejlene lige nu.

Thomas Arnel

2. august åbner en ny stor udstilling på Charlottenborg i København, hvor den bliver at se indtil 20. s.m.

Af den danske gruppe udstiller Thomas Arnel, Mc Arnold, Steen Colding, Klaus Hilligsøe, Georg Broe, Marianne Harboe, Finn Mickelborg og Carsten Svensson. Som danske gæster kommer Stephan Rostrup og Børje Ottosson.

Årets udenlandske gæster bliver franskmanden Roland Ridao, finnen Alpo Jaakola, svenskeren Esaias Thorén og tyskeren Erns Fuchs.

Surrealismen er ikke helt død

Men »Surrealisterne«s udstilling på Charlottenborg i København synes at være dansk surrealismes sidste krampetrækninger

FREDERIKSBORG AMTS AVIS, 17/8

Det er med en mærklig fornemmelse man går gennem salene på Charlottenborg og betragter »Surrealisterne«'s udstilling, - det er som om, man har set det hele før. Med ganske få undtagelser er samtlige billeder Dali-Miro-Ernst-osv.-opkog. Det virker meget mærkeligt at unge malere i et forsøg på skildre deres egen tid søger et udtryk, som vist nok må siges at være temmelig udvandet.

I forordet i kataloget skriver *Carsten Svensson* om engagement — om surrealismen er død? Carsten Svennson er vel en af de få på denne udstilling, der kan tillade sig at stille den slags spørgsmål. I hans ting finder man beviset for, at surrealismen ikke er død - ikke helt. I de fem raderinger, han her viser, har man en følelse af st stå over for noget væsentligt. Udover den store tekniske færdighed gennemstrømmes alle tingene af en uhyggelig virkelighed, som ganske vist forekommer fremmed, men i allerhøjeste grad påtrængende. »Inferno del Mondo« kalder han sine arbejder, og her passer titlen i modsætning til mange af de andre udstillere, hvor titlerne er komplet ligegyldige.

Thomas Arnels dekante billeddigte virker også stærkt. Igen imponeres man af hans rent formelle dygtighed og også hans underlig krøllede fantasi gør, at man ikke kan lade være med at interessere sig for det, han laver. Anderledes med *Mac Arnold.* Hverken hans oliebilleder eller plastskulpturer har nogen interesse.

Videre i sit eget spor går *Georg Broe.* Hans passeragtige figurer i uendelige landskaber er absolut ikke uden en stærk suggerende virkning.

Den franske gæst *Roland Ridao* viser fire oliebilleder med navne som »Atomica« og »Korsfæstelse af i dag«. Han har uden tvivl et stærkt udtryksbehov, men disse billeder i altfor hårde farver virker altfor overeksponerede. .

Repræsentanterne for den traditionelle surrealsime er *Klaus Hillingsøe* og *Finn Mickelborg.* Den førstnævnte udmærker sig hovedsageligt ved at give sine billeder meget lange titler. Finnn Mickelborg arbejder med en smuk farveholdning og med stor teknisk kunnen, men billederne virker tørre. Måske skulle Mickelborg slække lidt på sin slikkede malefacon?

Börje Ottosen virker med sin cyklus af rummotiver i linoleumssnit malplaceret i denne sammenhæng. Tingene er meget smukke og lavet med en storartet fornemmelse for både rum-flade og den sorthvide klang, men er han surrealist?

Den gamle svenske surrealist *Esaias Thorén* viser både nye og ældre arbejder - de ældre billeder er absolut de mest spændende. *Stephan Tostrups* neonfarvede billeder og hans mildest talt uinteressante jernskulpturer kan heller ikke fremlokke superlativer i denne sammenhæng. Desuden viser *Marianne Harboe* nogle tegninger, og *Steen Coolding* viser en »ready-made«, d.v.s. en ting, der er beregnet til noget andet - i dette tilfælde et stykke brænde, der ligner en salamander. Spørgsmålet er så igen »Er surrealismen død?«. Det er vanskeligt at svare på, men hvis denne udstilling er det bedste, dansk surrealisme kan byde på, så må man vist sige, at man overværer de sidste krampetrækninger.

HOL.

BERL. AFTENAVIS, 16/8

Surrealistisk bølge

En gruppe og en enegænger – Af H. P. Rohde

FOR en snes år siden mente vist de fleste, at surrealismen som kunstretning betragtet var så død som en sild — for nu at bruge en letfattelig surrealistisk terminologi. Man talte almindeligt om den som noget »historisk«, noget der var »passé«. Ganske vist — der var jo Salvador Dali, den skøre sjæl, men han optrådte dog mest i bladenes spalter i agurketiden. Og så naturligvis vor egen Freddie! Men Freddie vakte vel mere opsigt som den første svale, der bebudede pornotiden, end som den sidste surrealistiske mohikaner.

Alt i alt: det var sket med surrealismen.

Og så — sådan lidt efter lidt — uden at man rigtig har gjort sig klart hvordan — er den der igen — frisk som en fisk (denne gang tænkes naturligvis på den fede, glinsende, spillevende høstsild!).

Husk det, kære kunsthistorikere og kære kunstkritikere, én gang for alle: man véd sig altså fra nu af aldrig sikker for surrealismen. Den har syv hoveder — man den derfor aldrig i graven — den kommer igen med niogfyrre!

*

HVAD er det så — kunne man spørge — kunsten egentlig har gjort, siden den stadig trækkes med denne usalige retning? Det må jo være noget meget slemt?

Ja, kunsten selv har vel ikke hele skylden. Tænk på tiden — hvad det egentlig er for en tid, vi lever i. Gunstig for kunsten er den ikke. Man skal ikke lade sig blinde af al den snakken om kunsten, al den køben af kunsten, al den støtten af kunsten, al den skriven om kunsten. Vor tid er nu engang ikke kunstens storhedstid, men teknikkens — og videnskabens, vel at mærke naturvidenskabens. Kunsten, derimod, er under åget — hvad enten den nu selv véd det — eller vil være ved det.

Så er tiden en efterkrigstid, der, ligesom trediverne, da surrealismen første gang blomstrede, stærkt trækker op til at blive en mellemkrigstid, samtidig med at den faktisk er en krigstid. Det giver chancer for surrealisme. Man griber efter religioner, efter sekter — når man ikke rigtig længere tror på noget. Og surrealismen bringer jo en slags brød for den hungrende. —

Så er der det med den abstrakte kunst. Sådan rigtig vaskeægte begejstring har den vist aldrig vakt, hverken hos det brede kunstpublikum eller hos den brede kunstnermenighed. En efter en luskede samlerne over — og museerne med. En efter en luskede malerne over. Det skulle altså være. Men morsomt var det ikke. Se bare på auktionerne — se, hvilke priser Mønsted stadig holder!

Nej, der har gået et dybt suk gennem folket om dog at slippe for det abstrakte — og dette dybe suk bønhører surrealismen med sine rige, sine uudtømmelige muligheder for anskuelig, håndgribelig virkelighedsfremstilling.

*

OG så er der én ting til — hvis ikke der er flere — og det er en stærk fornemmelse, både hos kunstnere og hos publikum, af, at der er temmelig meget mug i det mel, som males af tidens kunstmøller. Her mener surrealisterne selv, at de kommer som de kaldede — hvad vi andre nu skal sige til det.

Den store »manifestation«, bør man vel sige, i disse dage på Charlottenborg fisker (for nu stadig at blive i silde-terminologien) energisk i rørt vande. Det er »forfærdende«, siger en af udstillerne, Carsten Svennson, i kataloget, hvor stor uvidenheden er om surrealismen. Og lige så forfærdende er det billede, han maler af tidens kunst:

»Kunstfrembringelsen er i dag nået til det punkt, hvor alle siger: — »Det kan vi også lave«. Det kan de også, fordi de ikke er sig de virkelige problemer bevidst og derfor kun imiterer overfladen. Den stadig mere åndløse dyrkelse af uengageret kunst er et forræderi over for mennesket ... Disse kunstnere bøjer sig for kravet om en indifferent æstetik ... Æstetik og overflade er blevet en vane for dem, takket være bl. a. massemedierne. Men når kunst er blevet en vane, har den spillet fallit, den spiller fallit, når den er uengageret ...«

*

SÅDAN skriver, sådan taler surrealisterne. Men hvordan handler de — hvordan er deres kunst? Ja, man vil jo meget nødig pådrage sig surrealisternes vrede, især da de nu er vendt så frygtelige tilbage, men, hvordan skal man sige det. —

Ja, man kan jo sige, at lige så sandt, det forfærdende billede er, som Carsten Svennson tegner af dagens kunstsituation, lige så umenneskeligt ville det være at forlange, at denne håndfuld surrealister skulle kunne vende strømmen. Lad os gå med til, at de svømmer mod strømmen — lad os klappe i hænderne, fordi en lille flok tapre sild gør omkring og arbejder sig den modsatte vej — men floden er Missisippi og fiskene er små.

Flokken er i øvrigt langt fra så stærk og enig, som det kunne lade af Carsten Svennsons ord. Der er en del af disse surrealister, der maler, som surrealisterne altid har gjort det: drømmelandskaber, mennesker uden hoveder, sex-symboler osv. Men sandt at sige — fjenden er i lejren — der er skam også de surrealister, der maler, og, for billedhuggernes vedkommende, former abstrakt — i al fald så abstrakt, at det er svært at øjne surrealismen. Få af dem er i stand til at skabe personligt og stærkt.

Som en af de ejendommeligste, både med hensyn til fantasi og til billedskabende evne, har man lyst til at fremhæve Thomas Arned, der i tilgift har den også hos surrealister så sjældne gave: humorens.

+ FR.HAVNS AVIS + SÆBY AVIS, 19/8

HUMLUM GL. SKOLE, det vestjyske kunstcenter, åbner lørdag en udstilling af surrealisterne Thomas Arnel, Mac Arnold, Steen Colding, Georg Broe, Marianne Harboe, Klaus Hilligsøe, Finn Mickelborg, Stepan Rostrup og Carsten Svennson. Udstillerne var i februar i England, indbudt af St. Catherines College i Oxford. Udstillingen omfatter ca. 80 arbejder inden for maleri, grafik og skulptur.

JYLLANDS-POSTEN 18/8

***